

Commissie van deskundigen inzake crisisbeheer – Witboek

Executive summary

De recente noodsituaties en crises die ons land zwaar hebben getroffen, vragen om een evaluatie van het crisisbeheer tot op heden en een denkoefening met betrekking tot een duurzaam en performant crisisbeheer in de toekomst. Op vraag van de minister van Binnenlandse Zaken werd hiertoe op 28 maart 2022 een multidisciplinaire Commissie van deskundigen opgericht wiens opdracht luidde “*het crisisbeheer in België te onderzoeken en een witboek op te stellen met aanbevelingen te verbetering van het crisisbeheer*”.

De negentien leden van de Commissie brengen allen een hoog niveau van expertise mee en gaven onafhankelijk advies over specifieke kwesties. De werkzaamheden, die een jaar hebben geduurd, werden met een grote vrijheid, in een geest van openheid en met respect voor de diversiteit aan meningen. De gehanteerde methodologie – een mix van breed bronnenonderzoek (met inbegrip van evaluaties van noodsituaties in de laatste 20 jaar, op elk beheersniveau), interviews, workshops en participatie van het parlement - is vernieuwend gezien de reikwijdte en de focus op de deskundigheid van lokale actoren en burgers . De geest van de aanbevelingen is gericht op de huidige ontwikkelingen in onze samenleving en op de uitdagingen van morgen.

De Commissie erkent dat België zich moet voorbereiden om zich op meer regelmatige basis het hoofd te kunnen bieden noodsituaties, haar paraatheid bij huidige noodsituaties moet versterken en de civiele veiligheid een gedeelde verantwoordelijkheid is van alle sectoren van de samenleving. In deze context beoogt het witboek de methode waarmee regeringen en hun respectieve partners risico's beoordelen en samenwerken met het oog op preventie, paraatheid, interventie, evaluatie en herstel, te sturen en te versterken. Het doel is om de weerbaarheid van onze instellingen en van de bevolking te vergroten.

Het witboek vangt daarom aan met een transversaal thema, namelijk de **risicocultuur**. Als de term risicocultuur momenteel wordt genoemd, is dat vooral om de afwezigheid of het tekort ervan te benadrukken. Er zijn wel enkele acties om de bevolking en de samenleving bewust te maken van risico's, maar die zijn onvoldoende gepland en gecoördineerd. De globale aanbeveling van de Commissie is dan ook om een duurzame risicocultuur te ontwikkelen in alle geledingen van de samenleving. Daarbij is het van essentieel belang om alle belanghebbenden te integreren, om de meerwaarde van de burger te erkennen in alle stappen van de risicocyclus en om een nationale strategie te ontwikkelen te bevordering van deze risicocultuur.

Vervolgens werden tal van aanbevelingen besproken, gewogen en overzichtelijk gesynthetiseerd in vijf thema's (fiches): evolueren, versterken, communiceren, herstellen en evalueren. Naast de aanbevelingen biedt elk thema ook achtergrond, theorie en terminologie.

- De fiche “**evolueren**” onderschrijft de solide werking van de bestaande ruggengraat (Burgemeester/Gouverneur/Minister) bij de aanpak van eerder ‘klassieke’ incidenten en noodsituaties. Echter, rekening houdend met de gekende en toekomstige uitdagingen, beveelt de Commissie aan om te evolueren in de richting van een crisisbeheer dat ook

rekening houdt met de complexiteit van noodsituaties door te investeren in ‘turbulence governance’ en dit vanuit een netwerkbenadering.

- De fiche “**versterken**” zet in op het verstevigen en verder professionaliseren van de bestaande structuren door middel van een continu proces van leren en verbeteren. Daarbij gaat het zowel over huidige en nieuwe partners, over vorming, over een verduidelijking van de fasering en over samenwerking en coördinatie.
- De fiche “**communiceren**” legt de nadruk op continuïteit tussen risicocommunicatie, alarmering, crisiscommunicatie en herstel en dit volgens de logica van inclusiviteit en via een multikanaal-benadering.
- De fiche “**herstel**” is een vrijwel compleet nieuw initiatief binnen de bestaande noodplanning. De Commissie stelt dat er meer belang moet worden gehecht aan de herstelperiode door er een duidelijk en ambitieus juridisch kader voor te scheppen. Er worden specifieke rollen en structuren aan deze periode gekoppeld met aandacht voor een aantal belangrijke leidende principes.
- De fiche “**evalueren**” stelt het gebrek aan systematische, kwaliteitsvolle en gedeelde evaluaties én een gebrek aan een opvolging van actiepunten aan de kaak. Het is bijgevolg essentieel om het leerproces te systematiseren, te harmoniseren, te versterken en te delen.

Om adequaat invulling te geven aan deze aanbevelingen, is het noodzakelijk om te voorzien in twee permanente structuren:

1. Een **onafhankelijk, nationaal referentiecentrum** met als opdrachten: het ontwikkelen en coördineren van de nationale strategie inzake de risicocultuur, het versterken van de competenties van alle stakeholders m.b.t. noodplanning en crisisbeheer (vorming, oefenen, deelplatform) en het coördineren van de evaluatieactiviteiten;
2. Een onafhankelijk **nationaal adviescomité (NAC)** met als primaire opdracht om bestuurlijke (en politieke) instanties advies te verlenen m.b.t. veiligheid (incl. noodplanning en crisisbeheer).

Tot slot is het de wens van de Commissie om een synthetisch en concreet witboek te presenteren. De vorm van dit collectief document weerspiegelt zowel het verloop van onze reflecties als het collectiviteit van de productie. Het heeft niet als doel om zich te plaatsen op het niveau van andere referentiewerken op dit gebied, maar om de constatering en de uitdagingen te presenteren die leiden tot innovatieve, realistische en soepele aanbevelingen.